

10. Ем В.С. Осуществление гражданских прав и исполнение гражданско-правовых обязанностей // Гражданское право: Учебник / Отв. ред. Е.А. Суханов. Т. 1. – С. 384–389.
11. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. - 2-е вид., перероб и доп. / За ред. О.В. Дзери (кер. авт.кол.), Н.С.Кузнецової, В.В.Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2006. –Т.1. – С.323.
12. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности. СПб. – 1909. –Т. I.– С. 172.
13. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права (по изданию 1907 г.) / Вступ, ст.Е.А. Суханова, М.– 1995.– С. 56.
14. Явич Л.С. Общая теория права. Л. – 1976.– С.165.

Лук'яненко С.

(наук. кер. – адвокат, к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри правознавства Кальян О. С.)
*студент V курсу спеціальності «Право»
Полтавського інституту економіки і права
ВНЗВМУРЛ “Україна”*

Договір поруки в Україні та проблеми його виконання

Кредитний договір є одним найпоширеніших із цивільно-правових договорів. Саме кредитний договір дозволяє мобілізувати грошові заощадження для впровадження нових технологій, будівництва нових підприємств, розвитку торгівлі, задоволення особистих потреб населення. Предметом кредитного договору, за винятком договору комерційного кредиту, є грошові кошти. Істотними умовами кредитного договору є предмет, сума, строк повернення кредиту, розмір відсотків.

Серед способів забезпечення виконання кредитних зобов'язань досить ефективним забезпеченням є договір поруки, який дозволяє залучити до основного зобов'язання, яке виникло між кредитором та боржником, третю особу – поручителя [1, с.37].

Незалежно від способу забезпечення виконання цивільно-правових договорів, договірні зобов'язання не завжди виконуються боржниками вчасно і в повному обсязі. При виконанні кредитних договорів, забезпечених порукою, у судовій практиці виникають питання, пов'язані із визначенням порядку обрахування строку дії акцесорного договору, і, відповідно, можливість притягнення до відповідальності поручителя за договором, якщо боржник від виконання своїх зобов'язань ухиляється. На перший погляд, законодавець вичерпним чином дає відповідь на це запитання. У ч.4 ст.559 ЦК України зазначено, що порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі. У разі, якщо такий строк не встановлено, порука припиняється, якщо кредитор протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя [1, с.38].

Проте судова практика з цього питання складається досить суперечлива. Так, ПАТ комерційний банк «ПриватБанк» звернулося з позовом до М., третя особа ТОВ «Об'єднана вантажно-транспортна компанія», про стягнення заборгованості за укладеним кредитним договором.

Рішенням Єнакіївського міського суду Донецької області в задоволенні позову було відмовлено. Апеляційним судом Донецької області позов було задоволено. Ухвалою Колегії судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ рішення апеляційного суду скасовано, рішення міського суду залишено в силі. Як зазначено в ухвалі, «умова договору поруки про його дію до повного виконання боржником своїх зобов'язань перед банком за кредитним договором не є встановленим сторонами строком припинення дії поруки, оскільки суперечить ч.2. ст.254 та ч.1 ст.252 ЦК України, тому в цьому разі підлягають застосуванню норми ч.4 ст.559 ЦК про

те, що порука припиняється, якщо кредитором протягом шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання не пред'явить вимоги до поручителя».

Аналогічні за фабулою справи з розглядалися й іншими судами, проте винесені рішення були протилежні за змістом. Так Ухвалою колегії суддів судової палати в цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ по справі за позовом ПАТ «Комерційний банк» Приватбанк» до А., про стягнення заборгованості за кредитним договором залишено без змін рішенні колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду Донецької області, де зазначається, що кредитний договір укладено на 7 місяців, умовами договору поруки передбачено, що договір дії до повного виконання зобов'язань за кредитним договором і сторони прийшли до згоди, що строк, у межах якого сторони можуть звернутися до суду з вимогою про захист свого порушеного права або законного інтересу за цим договором, встановлюється протягом 5 років. Виходячи із умов договору поруки, сторони визначили строк позовної давності для пред'явлення позову в межах 5 років, оскільки даний позов подано до суду до закінчення цього часу, то поручитель повинен нести солідарну відповідальність з позичальником [2, с.66].

Серед підстав для подання заяви про перегляд судових рішень ст.355 Цивільного процесуального кодексу України передбачає так підставу як неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах. У наведених справах колізія в правозастосуванні зумовлена неоднозначним тлумаченням судами пункту укладеного сторонами договору поруки, де зазначено, що «договір діє до повного виконання зобов'язань».

Чи можна розглядати зазначене в договорі поняття «повне виконання» як строк дії договору поруки?

Суть договору поруки полягає в тому, що при невиконанні боржником свого зобов'язання, поручитель повинен у повному обсязі цей обов'язок виконати і понести передбачену законом чи договором цивільно-правову відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов'язання.

Відповідно до ст.554 ЦК при невиконанні боржником зобов'язання, боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено субсидіарну (додаткову) відповідальність поручителя. Порука припиняється після закінчення строку, встановленого в договорі, а якщо такий строк договором не встановлено – по закінченню шести місяців від дня настання строку виконання основного зобов'язання, якщо не пред'явлені вимоги до поручителя.

Законодавець розрізняє поняття «строк» та термін». Якщо «термін» визначається як певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення, то поняття «строк», використовується і в ст.544 ЦК України. У ст.251 ЦК строком визнається період у часі, із закінченням якого пов'язана певна дія чи подія, що має юридичне значення. Відповідно до ст.544 ЦК сторонам надано право самостійно визначити строк дії договору поруки.

У ст.252 ЦК передбачено, що строк визначається місяцями, тижнями, днями або годинами. Оскільки в ст.544 ЦК законодавець користується поняттям «строк поруки», сторони, відповідно, можуть визначати в договорі строк дії поруки в місяцях, тижнях, днях або годинах. Умова в договорі про чинність поруки «до повного виконання зобов'язань за кредитним договором» не відповідає змісту ст.544 ЦК.

Як зазначено в ст.534 ЦК строк дії поруки, у разі, якщо такий строк не встановлено, визначено в «шість місяців». Відповідно до ст.253 ЦК перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або з наступного дня після настання події, яка має неминуче настати.

У доктрині цивільного права під подією, як підставою виникнення цивільних правовідносин, розуміють такі явища реальної дійсності, які відбуваються незалежно від волі осіб. Абсолютні події явища, виникнення і розвиток яких взагалі не пов'язаний із вольовою

діяльністю суб'єктів (наприклад, повінь, повідь, перебіг часу тощо). Відносні події – явища, які й можуть виникнути за волею суб'єктів, проте розвиваються і настають незалежно від їх безпосередньо спрямованої волі (наприклад, смерть особи, внаслідок тяжких тілесних ушкоджень) [3, с.294].

В укладеному по справі договорі поруки зазначено що він діє «до повного виконання зобов'язань за кредитним договором». Таке словосполучення як «виконання зобов'язань за кредитним договором» також не може вважатися «подією, яка має неминуче настати», оскільки в силу різноманітних обставин, які, як залежать, так і не залежать від сторін, зобов'язання за будь-яким цивільно-правовим договором, у тому числі і за договором кредитним, може бути і не виконаним, і, відповідно, не може розглядатися як строк, в розумінні ст.544 ЦК, як строк дії договору поруки [3, с.295].

На нашу думку по справах даної категорії перебіг шестимісячного строку повинен починатися після відповідної дати, яка визначена в кредитному договорі як день виконання зобов'язання боржником. Із метою уникнення судових спорів даної категорії у Цивільному кодексі України законодавець повинен чітко визначити порядок перебігу строку дії договору поруки. Саме таке розуміння початку обрахування строку дії договору поруки, повинно стимулювати кредитні установи більш відповідально підходити до прийняття рішень щодо укладання кредитних договорів, забезпечених порукою.

Література:

1. Цивільне право України : підручник : у 2 т. / Борисова В. І. (кер. авт. кол.), Баранова Л. М., Жилінкова І. В. та ін. ; за заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєє-вої, В.Л. Яроцького. – К., 2012. – Т. 2. – С. 36–39.
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : у 2 т. – 6-те вид., перероб. і допов. / за ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнєцової, В.В. Луця. – К., 2013. – Т. II. – С. 66.
3. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України : [В 4 т.] / А. Г. Ярема, В.Я. Карабань, В.В. Кривенко, В.Г. Ротань. – Т. 2. – К. ; Севастополь, 2012. – С. 294–295.

Філоненко Т. О.

(наук. кер. – адвокат, к.ю.н., доцент,
завідувач кафедри правознавства Кальян О. С.)
*студентка V курсу спеціальності «Право»
Полтавського інституту економіки і права
ВНЗВМУРОЛ “Україна”*

Психологічні та соціально-правові проблеми сучасних молодих сімей

Сім'я відіграє велику роль у сучасному суспільстві. Вона є первинно клітиною соціальних груп, класів, які утворюють соціальну структуру будь-якої країни. Життя більшості людей так чи інакше пов'язане з сім'єю своєрідним мікросвітом, де сплітаються складні економічні, політичні, психологічні, ідеологічні, фізіологічні та інші соціальні проблеми, тому ця тема наукової статті є досить актуальною в наш час, і будучи залежним від економічного становища країни, від політики, рівня культури, сімейне життя впливає на стан національної економіки, політичні події тощо.

Стан розвитку сім'ї в Україні вимагає розробки виваженої й активної державної соціальної політики, що зорієнтована на підтримку сім'ї, і передбачає об'єднання зусиль усіх державних структур, соціальних інституцій та громадськості щодо створення передумов для її подальшого розвитку. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства [1, ст.3]. Соціологи, характеризуючи сучасний етап розвитку сім'ї, називають його черговою (другою) революцією в сімейному житті, яка не тільки внесла радикальні зміни у сімейні стосунки, місце